

№ 140

13.09.2022

Робочій групі з питань енергетичної безпеки
при Національній Раді
з відновлення України від наслідків війни
Копія: Міністерству енергетики України
Міністерству розвитку громад і територій України

**Спільна позиція громадських організацій, бізнесу та
представників муніципалітетів про роль розподіленої генерації
відновлюваних джерел енергії у проєкті Плану відновлення
України**

Останні два місяці триває активне обговорення проєкту Плану відновлення України, представленого у Луганю 4-5 липня цього року (далі - План відновлення). Проаналізувавши проєкт Плану відновлення у частині «Ціль 3: Декарбонізація, оптимізація енергоміксу і розвиток низьковуглецевої генерації», ми, представники громадських організацій, бізнесу та муніципалітетів, наголошуємо на важливості внесення положення щодо розвитку розподіленої генерації відновлюваних джерел енергії (далі - ВДЕ) до цілей проєкту Плану відновлення відповідно до принципів 4-го Енергетичного пакету «Чиста енергія для всіх європейців».

Ми вітаємо положення про внесення змін до Закону України «Про альтернативні джерела енергії», а також положення про формування нормативно-правової бази та механізмів стимулювання створення енергетичних кооперативів та агрегаторів (віртуальних станцій) виробництва енергії з відновлюваних джерел у частині «Перелік НПА на виконання цілей», однак такі заходи у проєкті Плану відновлення вказують на селективний підхід у напрямку «зеленого» переходу та не відображають комплексного вирішення щодо стимулювання розвитку малої генерації відновлюваних джерел енергії.

У зв'язку з вищенаведеним, 18 серпня 2022 року було проведено дискусію, за результатами якої сформовано спільну позицію щодо ролі розподіленої генерації ВДЕ у Плані відновлення. Зокрема, учасники дискусії визначили, що станом на сьогодні, у громадах та серед бізнесу існує запит на проєкти малої ВДЕ-генерації. Представники громад наголосили на важливості локальних чистих джерел енергії для забезпечення енергетичної незалежності, безпеки, та економічного розвитку. Враховуючи існуючий запит, постає потреба у подальшому розвитку розподіленої генерації ВДЕ, у тому числі, через створення енергетичних кооперативів, з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін.

Водночас, незважаючи на високий рівень зацікавленості у проєктах малої генерації ВДЕ, за результатами обговорення були визначені наступні бар'єри щодо їх впровадження:

на національному рівні:

- відсутність регуляторної бази для ефективного розвитку розподіленої генерації з відновлюваних джерел енергії, із залученням споживачів до її розвитку;
- недосконале діюче законодавство, яке б стримує створення енергетичних кооперативів в Україні;

на рівні громад:

- брак довіри до держави як до гаранта економічної та законодавчої стабільності, а також внутрішньої довіри один до одного в громаді;
- в багатьох випадках відсутність лідера, який зумів би мотивувати та координувати роботу громади у процесі створення енергетичних кооперативів;

на рівні бізнесу:

- відсутність доступу до інформації щодо процесу інвентаризації доступних ресурсів та формування проєктної ініціативи на місцевому рівні, що зумовлює брак достовірних даних для інвесторів у процесі прийняття рішення щодо реалізації проєкту.

У свою чергу, поступово спостерігається адаптація людей до вимог щодо задоволення своїх основних потреб та пріоритетів в умовах воєнного стану. Війна стала тригером для зміни свідомості та ставлення громадян до **більш самостійних рішень щодо задоволення своїх потреб у енергії**. Зокрема, йдеться про так звану енергетичну свободу (вільний доступ до енергоресурсів та енергетичних ринків, позбавлення залежності від монополій) і про використання доступних місцевих ресурсів, які можуть стати необхідною складовою для використання відновлюваних джерел енергії.

Рекомендації

1. План відновлення України повинен фокусуватись на **врахуванні інтересів громад через їх всебічне залучення до процесів напрацювання та реалізації Плану відновлення**.
2. Враховуючи ті виклики, перед якими опинилися громади в умовах повномасштабної війни, ще більш гостро постає питання енергобезпеки на місцях. У зв'язку з цим **рекомендовано включити у План відновлення заходи щодо підтримки впровадження децентралізованих об'єктів енергетики із використанням ВДЕ**. Однією із форм реалізації таких проєктів є об'єднання учасників (громад) у енергетичні кооперативи.
3. Основою у заходах, що включаються у План відновлення, має стати концепція **енергетичної свободи, що передбачає максимально можливу здатність окремих домогосподарств, організацій та громад виробляти енергію та управляти нею у своєму господарстві**, мати відносини з іншими громадянами та організаціями щодо виробництва, розподілу, зберігання енергії, а також торгівлі нею.

4. Для цього, необхідно **привести національне законодавство України та регуляторну базу в енергетичній сфері до принципів 4-го Енергетичного пакету ЄС**, зокрема щодо:
 - впровадження механізмів підтримки локальних проєктів ВДЕ малої потужності, зокрема механізму net billing (чистого обліку електроенергії), що дозволяє власникам об'єктів ВДЕ продавати в мережу надлишки виробленої енергії та споживати їх, коли виникає потреба;
 - законодавчого врегулювання діяльності енергетичних кооперативів та інших форм об'єднань громадян.
5. **Інвестиції потрібно залучити в інновації**, які будуть стимулювати розвиток сучасних технологій та оптимізувати витрати на електричну і теплову енергію.
6. **Підвищувати обізнаність населення щодо можливостей та переваг успішних енергетичних кейсів** (зокрема енергетичних кооперативів), а саме - нарощування встановленої потужності ВДЕ в громадах та зменшення енергоспоживання за рахунок ефективного використання енергоресурсів.
7. **Залучення освітніх, наукових установ та громадських організацій для вирішення нагальних проблем** та адаптації інноваційних рішень в сфері енергетики до реалій військового та повоєнного часу, розробка та підтримка з боку громад у подальшій реалізації розроблених практично-орієнтованих рішень для забезпечення тепло- та електропостачання.
8. **Підготувати фахівців, які відповідатимуть європейському рівню** та матимуть можливість та повноваження реалізовувати технічні рішення у сфері відновлювальної енергетики.

Просимо розглянути вищезазначені рекомендації та інтегрувати їх у роботу Національної ради з відновлення України від наслідків війни, зокрема щодо врахування їх у положеннях Національного плану відновлення України.

З повагою,

Керівник відділу енергетика ГО «Екодія»

Костянтин Криницький

Організації, що підтримали позицію:

ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія»

ГО «Всеукраїнська агенція інвестицій та сталого розвитку»

ГО «Екоклуб»

Коаліція «Енергетичний перехід»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ІКНЕТ»

ГО EUROSOLAR Ukraine

ТОВ «Атмосфера - технології природи»

Луганський обласний правозахисний центр «Альтернатива»

ГО «Razom We Stand»

ГО «Еколтава»

ГО «Громадська ініціатива «Місто Сонця»

ГО «Флора»

ГО «Екосфера»

ГО «Екосенс»

ЕГО «Зелений Світ»

Денис Томаза, начальник відділу з питань інноваційної політики та інвестиційної діяльності виконавчого комітету Мирноградської міської ради

Юрій Савич, начальник відділу підтримки громадських ініціатив та енергоефективності Новоград-Волинської міської ради

Вик.Рутковська Г.І.

hr@ecoact.org.ua